

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/105

Karar No.:1965/22

Karar tarihi:30/3/1965

Resmi Gazete tarih/sayı:25.6.1965/12032

Davacı : Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu

Dâvanın konusu : Kaçakçılığın men ve takibi hakkındaki 7. Kânunusani 1932 günlü ve 1918 sayılı kanununun, Askerî İhtisas Mahkemelerinin kurulmasına dair olan 65 inci ve sonraki maddelerinin, Anayasa'nın 32., 138 inci maddelerine aykırı olduğundan iptal edilmeleri istenilmiştir.

İnceleme : Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca 6/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede :

Dâva dilekçesinde, Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu adına imzaları bulunan Ali Naili Erdem ve Cahit Okurer'in Grup Başkanı, veya Başkan Vekili olduklarını belirten belgenin dilekçeye eklenmediği görüldüğünden Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı kanunun 26 ncı maddesinin 3 üncü fıkrası gereğince sözü geçen belgenin 15 gün içinde gönderilmesi için davacı Parti Genel Başkanlığına tebligat yapılmasına karar verilmesi üzerine Cahit Okurer'in Adalet Partisinin C. Senatosu Grup Başkanı Ali Naili Erdem'in de Adalet Partisi Millet Meclisi Grup Başkan Vekili olduklarını gösteren belgelerin süresi içinde gönderildiği görüldüğünden esasın incelenmesine 12/4/1963 gününde karar verilmiş olmakla dâva dilekçesi ve ekleri ile düzenlenen rapor, iptali istenen kanun maddeleri ve ilgili Anayasa hükümleri okunduktan ve üyelerden Salim Başol'un, iptali istenen kanun hükümlerinin yürürlükte olup olmadığı konusunda sözlü açıklama yapması için davacının çağrılması yolunda ileri sürdüğü düşünce üzerine yapılan görüşmede, sözlü açıklama yaptırılmasına yer olmadığı kendisinin muhalefetiyle ve çoğunlukla karara bağlandıktan sonra gereği konuşulup düşünüldü :

İPTALİ İSTENEN KANUN MADDELERİ

"Madde 65 - Kaçakçılık cürümlerine ait dâvalar Asker ve Sivil tefrik edilmeksizin ihtisas mahkemeleri bulunan yerlerde o mahkemelerde ve bulunmayan yerlerde 56 ncı maddede yazılı hâkimler tarafından görülür.

İhtisas Mahkemeleri vazife ifa olunacak mıntıkanın hususiyetine göre yalnız Adlî veya yalnız Askerî olarak teşkil edilebilir.

Bu mahkemeler teşekkül suretine göre ihtisas mahkemesi ve askerî ihtisas mahkemesi unvanını taşır.

Hangi mıntıkada hangi nevi ihtisas mahkemesi teşkil olunacağı icra vekilleri heyetince tâyin ve icabına göre tebdil ve bunların kaza daireleri ilân olunur.

Valiler, Kaymakamlar, Ağır Ceca Mahkemeleriyle bu kanuna göre kaçakçılık işlerini gören mahkemeler hâkimleri ve bu mahkemeler nezdindeki Cumhuriyet Müddeiumumileri ve maaşların tevhit ve teadülüne dair olan 1452 numaralı kanunun 4 üncü derecesinde ve daha yukarı derecede bulunan memurlar hariç olmak üzere bu kanunda yazılı suçlardan dolayı memurların takip ve tahkik

Esas No.:1963/105
Karar No.:1965/22

usulüne ve mahkeme merciine mütedair 765 ve 1609 numaralı kanunlarda mevcut istisnai hükümler tatbik olunmaz."

"Madde 67 - Askerî İhtisas Mahkemeleri bir askerî Adli hâkim ile 2 askerî azadan tereküp eder.

Her mahkeme nezdinde askerî adli hâkimler meyanından müntehap bir askerî müddeiumumi ve bir müstantık bulunur. Bu mahkemeler maiyyetine lüzumu kadar zabıt kâtibi verilir.

Askerî İhtisas Mehkemeleri Hâkimleri ve Müddeiumumileriyle müstantıkları Millî Müdafaa Vekâleti tarafından intihap ve Millî İrade ile tâyin olunur."

"Madde 68 - Askerî İhtisas Mahkemeleri mıntıklarındaki âmiri adlilik selâhiyeti Gümrük Muhafaza Kıta'atı Kumandanlığına ve bu Kumandanın maiyetinde bulunan Alay Kumandanına aittir.

Alay Kumandanlarının Askerî İhtisas Mahkemeleri üzerindeki âmiri adlilik selâhiyeti fırka ve Muhafaza Kıta'atı Kumandanın âmiri adlilik selâhiyeti Kolordu Kumandanam derecesindedir. Askerî İhtisas mahkemelerinin rütbe itibariyle selâhiyetleri haricinde kalan Askerî maznunların muhakemesi en yakın Kolordu veya daha yüksek Askerî Mahkemeye aittir."

"Madde 69 - Askerî İhtisas mahkemeleri bu kanun ve bu kanunda tasrih edilmeyen hususa Askerî Muhakeme Usulü Kanununu tatbik ederler."

1918 sayılı Kanunun teşkilâta dair olan hükümlerinin, kanunun yürürlüğe girdiği günden itibaren 3 sene müddetle muteber olduğu sözü geçen kanunun 71 inci maddesinde tasrih edilmiştir.

26 Ocak 1932 günlü ve 2012 sayılı Resmî Gazete ile yayınlanan 13 Ocak 1932 günlü ve 12145 numaralı Bakanlar Kurulu Kararı ile Cebelibereket, Urfa ve Mardin'de Askerî İhtisas Mahkemeleri kurulmuş, 7 Şubat 1932 günlü ve 2022 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 31 Ocak 1932 günlü ve 12205 savılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Cebelibereket, Gaziantep olarak düzeltilmiştir. Bu mahkemelerin 1918 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 12 Ocak 1932 gününde başlayan üç yıllık süreleri 2635 sayılı kanunla 1937 yılı Mayıs ayının sonuna ve 3193 sayılı kanunla da 1939 yılı Mayıs ayının sonuna kadar uzatılmış, bu sürenin bitiminde ise bir daha uzatma yapılmamış ve askerî ihtisas mahkemelerinde bulunan dâva dosyaları buldukları yer C. Savcılıklarına devir ve teslim edilmiştir. Ondan sonra yani 1/6/1939 gününden beri kaçakçılık dâvalarına, suçun işlendiği yerdeki ceza mahkemelerinde bakılmaya başlanmıştır.

1918 sayılı Kanunun Askerî İhtisas Mahkemelerinin Teşkiline dair olan ve iptali istenen 65 ve sonraki maddeleri dâvanın açılmasından önce sürelerinin sona ermesiyle yürürlükten kalkmıştır.

Sonuç : Yukarıda belirtilen sebepten ötürü konusu bulunmayan dâvanın reddine 30/3/1965 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Lûtfi Akadlı

Üye
Cemalettin Köseoğlu

Üye
Asım Erkan

Üye
Rifat Göksu

Esas No.:1963/105
Karar No.:1965/22

Üye
Şemsettin Akçođlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçeciođlu

Üye
A. Şeref Hocaođlu

Üye
Salim Başol

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Sait Koçak

Üye
Ahmet Akar

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lûtfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen